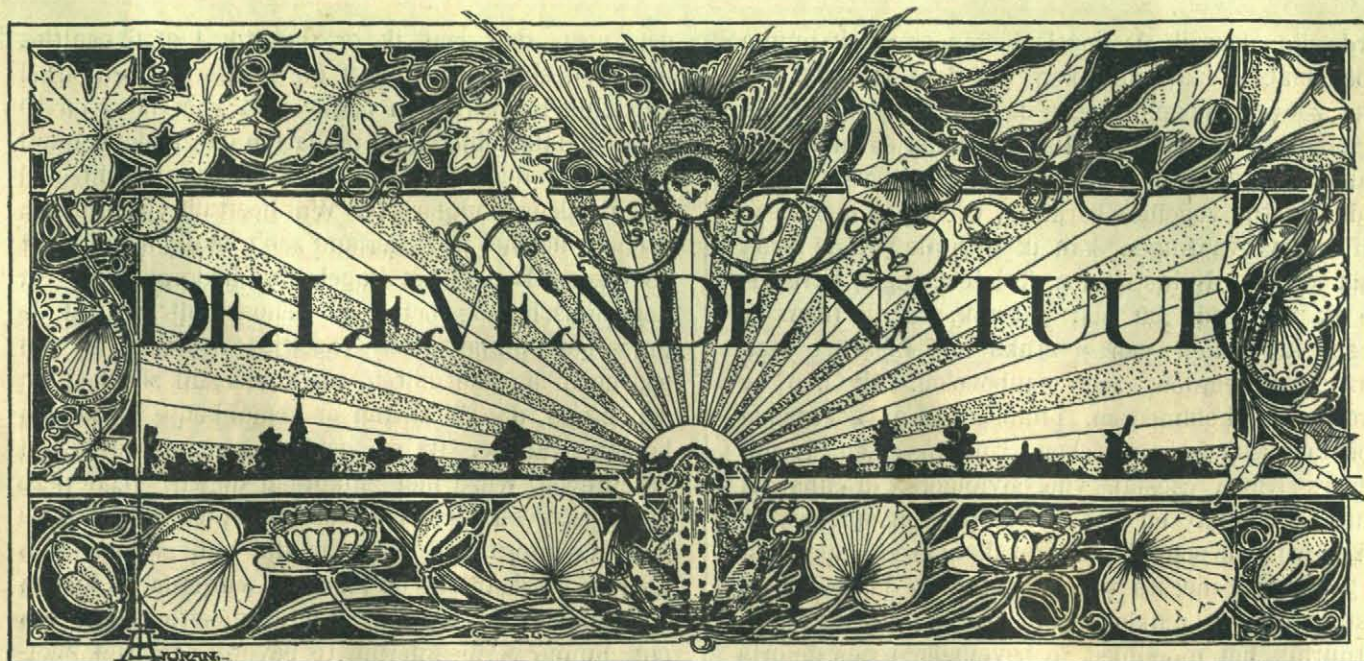

APRIL 1898.

AFLEVERING 2.

REDACTIE :

E. HEIMANS, J. JASPERS JR. EN JAC. P. THIJSSSE.

Adres van de Redactie:

JAC. P. THIJSSSE, BREDERODESTRAAT 1, AMSTERDAM.

UITGAVE VAN :

W. VERSLUYS TE AMSTERDAM.

Prijs per jaar f 3.60.

EEN TUIN MET VOGELS.

W^e twee mijner familie-leden, die beiden, evenals ik, groote bewonderaars van de Natuur zijn, en ook beiden intekenaars zijn op dit blad; hebben mij al meermalen gevraagd: „Waarom schrijf jij, die al zoovele jaren een studie van het leven der vogels gemaakt hebt, ook niet eens een artikel voor *De Levende Natuur*? En mijn antwoord is steeds geweest: „Al wat ik zou kunnen mededeelen, wordt reeds tienmaal beter gedaan door anderen; zoo bijv. in dat aardige artikel over de kruisbekken in een vorig nummer; in die beschrijvingen van uitstapjes naar een Vogelparadijs; in dat artikel over de Koekoek van den heer Snouckaert, en nu weêr in dat aardig geïllustreerde stuk over de Ransuil. In al die artikelen worden mijn eigen ondervindingen zoo getrouw weergegeven, dat ik er niets aan zou kunnen toevoegen. Ik kan ze slechts onderschrijven en zeggen: „Zóó is het; precies zóó heb ik het ook gezien! Die aandoeningen heb ik als jong natuuronderzoeker ook gekend!” Ik zou er hoogstens eenige opmerkingen en aanvullingen uit mijn eigen ondervinding kunnen bijvoegen, maar het verbeteren zou ik niet kunnen. Daarenboven, een ieder kan wel opmerken, wat de Natuur hem te zien geeft, maar daarom heeft iedereen nog niet het talent, om dat in mooi afgeronde zinnen te be-

schrijven, zoodat zijn stuk in zoo'n uitstekend geredigeerd blad als *De Levende Natuur* het opnemen waard is. Nu echter de heer V. te Driebergen begint te vragen naar een tuin voor vogels, en daarmede een onderwerp aanraakt, dat mij al sedert 1880, toen ik „Waterton's Wanderings” las, op het hart heeft gelegen, wordt het mes mij wel een beetje te sterk op de keel gezet, en kan ik dus niet langer blijven zwijgen. Wel is waar zou ik weer met hetzelfde argument van straks kunnen aankomen en zeggen: „De heer Thijssse heeft daaromtrent reeds alles gezegd, wat ik zou kunnen zeggen, en heeft het veel beter gedaan, dan ik het kan doen, maar aangezien het doel is, om den heer V. te Driebergen voor te lichten, en mijn buiten maar even over de grens van die gemeente ligt, ben ik in zooverre gunstiger gesitueerd dan den heer T., dat ik den heer V. kan uitnoodigen, op zijne wandelingen eens een kijkje bij mij te komen nemen, om zich persoonlijk te vergewissen, of hetgeen ik voor de vogels doe, ook eenigzins in zijn geest valt. Nu moet ik echter beginnen met te zeggen, dat met uitzondering van de broedkastjes, die ik overal aan de boomen bevestigd heb, de meeste gelegenheden, die ik de vogels kan aanbieden, om hen aan te moedigen op mijne plaats te komen broeden, niet van blijvenden

aard zijn, daar ik de vogels liefst eerst zelf hunne broedplaatsen laat uitzoeken, om deze plaatsen dan later zooveel mogelijk tegen de aanvallen van hunne vijanden te beveiligen. De broedkastjes of hokjes maken echter een voornaam deel uit van mijne middelen tot vogelbescherming. Ofschoon men deze zelf kan vervaardigen, kan ik toch die van de firma Valk & Co., Industrieelen, Tolsteegsingel, Utrecht, die ik nu reeds 20 jaar gebruik, en die (naar ik meen) in stellen van 8 stuks à f 4.20 het stel, verzonden worden, zeer aanbevelen. Ik heb er spreuwen, koolmeezen, pimpelmeezen, gekraagde roodstaartjes, huismusschen, ringmusschen, boomklevers (*Sitta caesia*), vliegenvangers, draaihalzen (*Junx torquilla*) en eens zelfs (in een spreuwenhokje, waar de schuif was afgefallen) groene spechten in gehad. De meeste vogels echter, en daaronder de beste zangers, maken open nesten, en deze zijn natuurlijk het moeilijkst te beveiligen tegen de drie grootste vijanden van broedende vogels, nl.: katten, Vlaamsche gaaien (in de provincie Utrecht meerkollen genaamd) en eekhoorns. Hoe dit nu te doen! Ten eerste laat ik van 1 Maart tot 1 Augustus alle katten, Vlaamsche gaaien en eekhoorns, die zich op mijne plaats zouden mogen vertoonen, met onverbiddelijke gestrengheid doodschieten. Het lijkt wreed, maar als ik dat niet deed, zou ik bijna geen nachtegalen of andere zangvogels kunnen houden. Na 1 Augustus, als op een enkel vliegenvangertje of spotvogeltje na, alle jonge vogels zijn uitgevlogen, mogen de Vlaamsche gaaien zelfs vrij huis houden onder mijn doperwten; ik zal ze die niet misgunnen, en ze voor die misdaad zeker niet laten neerschieten, maar daar ik heb opgemerkt, dat deze vogels zich gedurende de broedtijd bijna uitsluitend met de eitjes en jongen van kleinere vogels voeden, zijn zij gedurende dien tijd voor deze de allergevaarlijkste vijanden, en ben ik wel verplicht, alle middelen te gebruiken, om ze uit te roeijen. Kraaijen en eksters mogen gevaarlijk zijn voor jonge eenden, kuikens en fazanten; Vlaamsche gaaien zijn voor de kleine vogels oneindig veel gevaarlijker.

Vroeger stalen zij geregeld al mijn merelnesten leëg, nu gaat het beter. Voor nachtegalen, die hun nesten dikwijls plat op den grond maken, zijn, in deze streek ten minste, eekhoorns de grootste vijanden; ook vinkennesten hebben veel van deze diertjes te lijden; en zijn de jongen eens uitgekomen, dan zijn wel de katten het meest te vreezen. Het zwartkopje (*Sylvia atricapilla* (L.)), dat om de glasheldere tonen van zijn gezang misschien wel het eerst mag genoemd worden, nestelt bij voorkeur op meidoorns, maar de verwante soorten: de tuinfluiter (*Sylvia Simplex* Lath.) en de grasmusch (*Sylvia Sylvia* (L.)) nestelen dikwijls op lage struiken of heesters, die gemakkelijk door een kat te bespringen zijn. Vind ik dus zulk

een nest, dan laat ik er dadelijk 4 of 6 paaltjes om heen slaan, en omgeef die plaats met een cirkel van zink netwerk van ongeveer 4 voet hoog en 10 voet in middellijn. Laat de katten dan maar komen! Hetzelfde doe ik voor den bastaard-nachtegaal (*Tharrhaleus modularis* (L.)) Wat heeft dit vogeltje toch gedaan, dat het in Nederland zoo'n malle naam heeft gekregen? Dan is het Engelsche „hedgesparrow” of heggemus, nog beter, al behoort hij niet tot de musschen-familie. Deze vogeltjes nestelen bij mij gaarne in de houtmijten, maar meestal zoo laag bij den grond, dat de katten er gemakkelijk bij zouden komen, wanneer ik de nesten niet op de boven beschreven wijze met zinkdraad omgaf. Daar deze vogeltjes, even als de roodborstjes en winterkoninkjes ook 's winters van tijd tot tijd hun gezang laten hooren, en daardoor de sombere winterdagen helpen opvroolijken, is het mij wel de moeite waard, om ook hunne vermeerdering te bevorderen. Het spotvogeltje, wiens afwisselend gezang zich eerst doet hooren als al de andere zangers, zelfs de late wielewaal, al eenigen tijd in het land zijn; nestelt, zooals de Heer Thijssen terecht opmerkt, gaarne in vlierstruiken; ook de grasmusch maakt gaarne zijn nestje in die natuurlijke „nesten” van de vlierstruik, van waar, terwijl het wijfje zit te broeden, het mannetje van tijd tot tijd luid zingende in de lucht vliegt, om dan dadelijk weder met een vlugge zwenking bij haar neer te dalen. Groenlingen (*Chloris chloris* (L.)) (om nu maar enkele vogels te noemen) nestelen het liefst in mijn conifeeren en altijd groene heesters, meestal op manshoogte, dus iets te hoog voor de sprong van een kat. Ik heb eens vijf van deze nesten te gelijk gehad, die allen goed terecht zijn gekomen. Katten noch eekhoorns kunnen tegen die boompjes opklimmen.

Op mijne plaats staat een kinderkuisje, waarvan een van de muren bedekt is met kurkschors, en dit is een zeer geliefde nestplaats voor verschillende vogels. Hier nestelden verleden zomer boomkruipers (*Certhia familiaris* L.), roodstaartjes, en een paar dennemeezen (*Parus ater* L.) Een paar zwarte roodstaartjes nestelt sedert drie jaar ieder voorjaar in een venstertje boven mijne stal; het wijfje is zoo mak, dat wanneer men het luikje van binnen openschuift, om het nestje te bekijken, het stil op de eitjes blijft zitten.

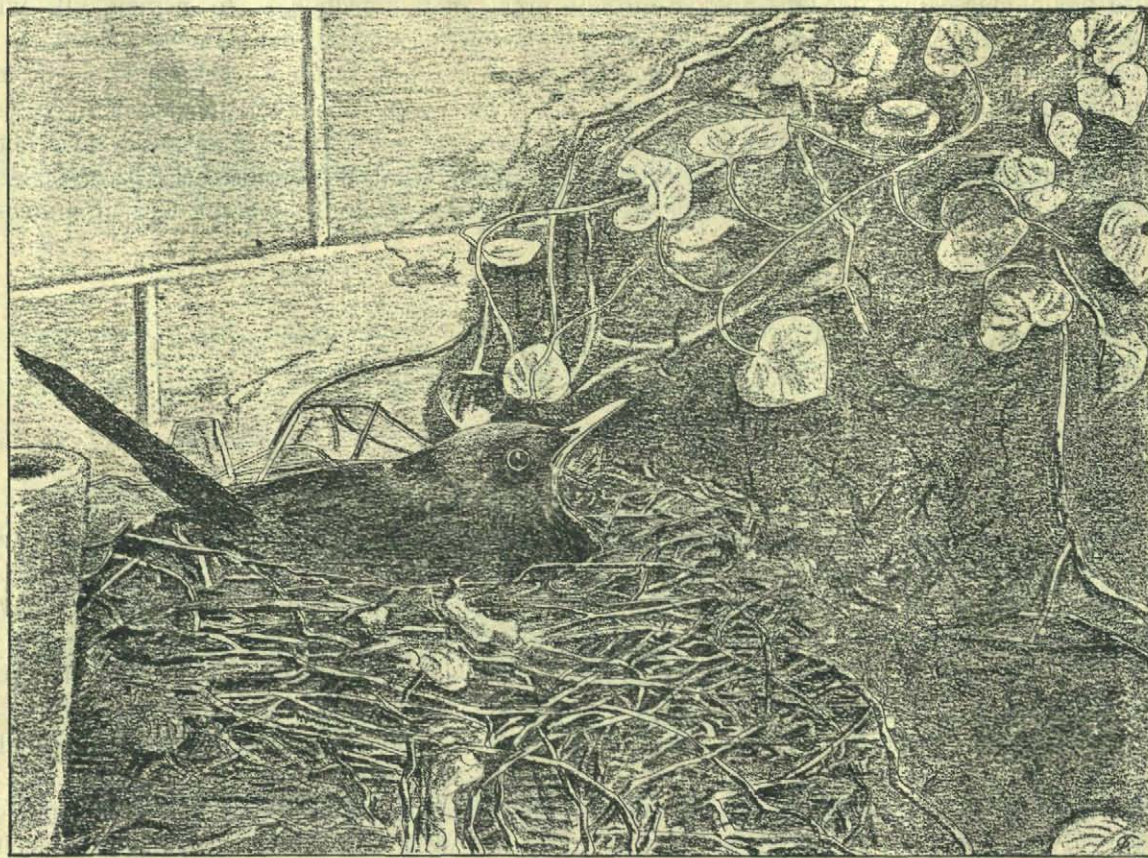
Een paar vliegenvangers begonnen eens twee jaar geleden een nest te bouwen op een rolgordijn voor mijn balkon. Toen het gordijn den volgenden dag door de meid werd neêrgelaten, viel het nest er natuurlijk af.

Ik spijkerde nu onmiddellijk een open broedhokje tegen het afdakje boven het rolgordijn, en dadelijk mijn goede intenties begrijpende, begonnen zij zonder dralen de bouwstoffen van het verstoorde nest te verzamelen en over te brengen naar het broedhokje,

waar zij dan ook zonder verdere stoornis hunne broeding ten einde brachten. Verleden voorjaar nu, kwam hetzelfde vogelpaar terug, en de ondervinding van het vorige jaar blijkbaar vergeten hebbende, beproefde het nogmaals een nest op de gordijnrol te bouwen. Ik trok nu tweemaal even aan het gordijn, om den vogels aan het verstand te brengen, dat het daar niet veilig was, en dadelijk hielden zij met het bouwen van het nest op, en begonnen een nieuw nest te maken in het vroeger door hen gebruikte broedhokje. Het zal mij benieuwen, of hun vogelgeheugen hen dit jaar beter zal dienen.

En nu de nesten op lage boomen, die gemakkelijk

te beschermen tegen de twee vijanden honger en koude? Ten eerste strooi ik dagelijksch hennepzaad en brood voor de musschen, vinken, meezen en boomklevers; en ligt er sneeuw, of is de grond bevroren, zoodat ook de lijsters en roodborstjes geen insectenvoedsel meer kunnen vinden, en zelfs hun toevlucht moeten nemen tot de bittere hulstbessen, die ze in betere tijden versmaden, dan strooi ik nog krenten, kaas en overblijfsels van vleesch en aardappelen er bij. In zoo'n tijd van gebrek krijg ik dan ook bezoek van allerlei vreemde gasten, zooals eksters, vlaamsche gaaien (de vijanden zijn dan welkome vrienden), kerkkauwen, koolmeezen,

Zwarte lijster, broedend in een serre. (Naar een fotografie.)

door katten te bereiken zijn? Om deze te beveiligen laat ik deze boomen gedurende dien tijd omslingeren met prikkeldraad, daar hebben de katten een gruwelijken hekel aan, de eekhoorns echter storen zich nergens aan, en tegen deze diertjes, hoe bevallig ook in hunne bewegingen, is dus niets te doen, dan ze dood te schieten. In de omstreken van Haarlem, en in het algemeen langs de duinstreek komen geen eekhoorns voor, daar heeft men dus tot bescherming der zangvogels alleen te waken tegen katten en Vlaamsche gaaien; voor de zwarte en grauwe lijsters doen daar echter in het najaar de lijsterstrikken het werk van honderden eekhoorns.

En nu 's winters, wat doe ik dan, om de vogels

pimpelmeezen, dennemeezen, zwartkop- en kuifmeezen, boomklevers, vinken, keepen, appelvinken, geelgorzen, bastaard-nachtegalen (het vogeltje zou zich schamen, als het wist hoe wij hem noemen) en roodborstjes. Van roodborstjes gesproken, deze aardige vogeltjes, waarvan er één bijna den geheelen winter op een spar voor mijn raam zit te zingen, komen bij langdurige koude 's morgens, wanneer de meid de vensters opent, om te „stoffen”, familiaar binnen vliegen, en drie van deze vogeltjes hebben dan ook in dien kouden winter, toen men op schaatsen naar Marken reed (beter weet ik hem niet aan te duiden), veertien dagen bij ons in de eetkamer gelogeed. „En maakten zij dan geen vuile boel in

Onjuist;
in 1903 zeer
zeer wel.
Daarna steeds
talrijker.

de kamer?" hoor ik menige zindelijke huismoeder uitroepen: Nu ja, wel een beetje natuurlijk, maar toch veel minder dan men denken zou, en zoo'n winter komt dan ook maar eens in de twintig jaar. En dan, wat een genot voor iemand, die de vogels wezenlijk lief heeft, om zoo'n beestje, terwijl men zit te ontbijten, zoo vertrouwelijk naast uw hand op de tafel te zien wippen en de kruimels tot bijna onder uw hand te zien wegpikken, en te zien drinken uit het schoteltje van uw theekopje, en u daarna met zijn groote oogen te zien aankijken, alsof hij u bedanken wilde, dat hij het zoo goed bij u heeft!

Ten slotte nog iets over de naam van den Bastaard Nachtegaal. Sommigen noemen hem „Boerennachtegaal;" deze naam mag eerbaarder zijn, zij doet mij aan een kikvorsch denken; en het gekst is, dat de vogel in de verste verte geen familie is van den Nachtegaal; de eenige familie, die hij in Europa heeft, woont in Zwitserland en draagt daar de deftige naam van „Accenteur de Alpes." Het zijn zeer fraai geteekende vogels en veel grooter dan ons nederige zangertje. Toen ik eenige jaren geleden te Montreux was, en er veel sneeuw lag, kwamen eenige leden

van dit gezin mij dagelijks een bezoek brengen om de kruimels op te pikken, die ik op een platje onder mijn raam voor hen strooide. Zoodra de sneeuw echter verdwenen was, trokken deze vogels weder naar het gebergte, want het zijn echte bergbewoners, die alleen in de lagere streken komen, wanneer zij door gebrek daartoe worden gedrongen, en die ik dan ook nooit des zomers in Zwitserland heb gezien.

Ik vrees, dat ik reeds te veel plaatsruimte voor mijn artikel heb geeischt, want als ik eens op mijn stokpaardje zit, ben ik zoo geneigd, om door te draven; maar ik wilde toch nog gaarne eenige wenken geven aan diegenen, die zich door mijn schrijven aangemoedigd mochten gevoelen, om ook eens een proef met broedhokjes te nemen. Ik wilde dan hieraan herinneren, dat men de hokjes, om ze voor aanvallen van katten te beveiligen, nooit lager dan 10 voet van den grond moet ophangen, en steeds zooveel mogelijk met de opening naar het Oosten gekeerd, want de vogels zijn er zeer op gesteld de opgaande zon hunne woning te zien binnenschijnen.

H. M. LABOUCHERE.

„Boschwijk," Doorn.

Verminkt.... maar toch mooi.

Lochem staat bekend om zijn leerlooierijen en daar veelal een tak van nijverheid in verband staat met de voortbrengselen van den bodem, zal men uit het bestaan dier looierijen al licht kunnen afleiden, dat in de omstreken veel eiken hakhout moet gevonden worden, welks bast de voor de bereiding van het leer zoo noodige looistof oplevert.

En zóó is het ook: grooter en kleiner vlakten en vooral strooken langs wegen en akkers — zoogenaamde „akkermaalsheggen" — worden door het eiken kreupelhout ingenomen.

Oorspronkelijk zijn het jonge eikeboompjes, die daar groeien, maar die gedoemd zijn, om hun aard te verloochenen en dus nooit zullen opgroeien tot „reuzen van het woud." De blanke bijl zal ze klein houden. Op jeugdigen leeftijd reeds worden ze zonder mededoogen onthoofd, maar niettemin blijven de boompjes in 't leven en — als wilden ze wraak nemen over de ondergane belediging — in 't volgende jaar prijken ze met een aantal nieuwe hoofden. Aan het bovineind toch van het overgebleven stukje stam hebben zich toevallige knoppen gevormd en hieruit ontwikkelen zich nieuwe takken. Maar juist dáárom is het den mensch te doen, want na verloop van een jaar of zes worden de boompjes

weer een kopje — of liever kopjes — kleiner gemaakt.

En zóó gaat het voort. Langer dan zes jaar mag de boom zijn nieuwe takken niet behouden. In 't voorjaar komt de man met het kapmes en kapt de takken dicht aan het restje van den stam, dat na de eerste onthoofding is overgebleven, af. Hij hakt de takken dan aan stukken van een bepaalde lengte en bewerkt vervolgens elk stuk, om den bast er af te halen. Deze bewerking lijkt wel wat op het werk van den jongen, die in denzelfden tijd van 't jaar van een wilgetak — hier dan „saphout" genoemd — een fluitje maakt. Zoo voorzichtig als de jongen met zijn messenheft den bast losklopt, gaat de man echter niet te werk. Dat is ook niet noodig: als de bast er maar afkomt, als is hij overlangs gescheurd, dan is het doel bereikt.

Dat kloppen op de eiketakken — het gebeurt met den rug van een miniatuurbijltje, om vervolgens met den scherpen kant den bast er af te ritsen — dat kloppen is in deze streken een van de lentetonen. Het behoort bij 't hameren van den specht, bij 't zingen van het roodborstje. Het roodborstje houdt den man dikwijls gezelschap op de afgehouden takken. Daar houdt het van, om op gekapte takken of op een gevelden boomstam zijn mooie borstje op te zetten en zijn aardig liedje te

216 DEEL V 11 219